

Sperwers vinden een gedekte tafel midden op de Noordzee

Gijsbert van der Bent

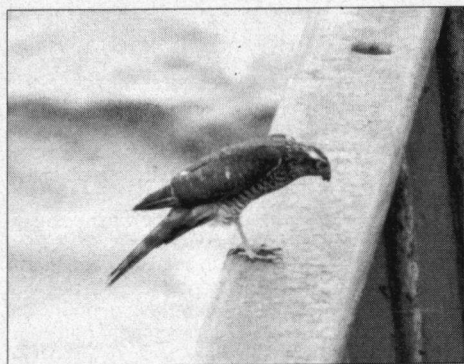
Van maandag 5 oktober tot en met vrijdag 9 oktober 1998 bevonden zich twee Sperwers (*Accipiter nisus*) afwisselend op de viskotters GO 44 en GO 24. De beide kotters visten gedurende deze periode midden op de Noordzee, bij de Doggersbank en dus op minstens 220 kilometer afstand van het dichtstbijzijnde vasteland. Honger hebben de Sperwers echter niet hoeven lijden, tot verdriet van de trekvogeltjes die aan boord van de schepen kwamen uitrusten.

Maandag vertrokken de GO 44 'Quo Vadis' en de GO 24 'Poolster' vanuit de thuishaven Stellendam naar de visgronden bij de Doggersbank. Diezelfde dag kwamen twee Sperwers aan boord van de GO 44. De vogels werden opgemerkt door bemanningslid Ronnie Hameeteman uit Ouddorp. Het grootste deel van de tijd zaten de vogels te roesten op het achterdek of boven in de mast. Nooit vlak naast elkaar, maar altijd zo ver mogelijk van elkaar verwijderd. Als de Sperwers honger kregen hoefden ze geen lange jachtvluchten te maken. Er kwamen genoeg kleine trekvogels aan boord waarmee de honger kon worden gestild. Hameeteman zag de Sperwers regelmatig een Vink (*Fringilla coelebs*) of een Roodborst (*Erithacus rubecula*) slaan. Eenmaal stond hij anderhalve meter verwijderd van een aan boord gelande Bonte Strandloper (*Calidris alpina*), toen een van de Sperwers aan kwam vliegen en de strandloper vlak voor z'n voeten wegplukte.

De Sperwers bleven tot en met woensdag aan boord van de GO 44. Donderdag doken ze op aan boord van de in de buurt vissende kotter GO 24 van dezelfde rederij, waar ze hetzelfde gedrag vertoonden. Vrijdag was een van de vogels weer teruggekeerd op de oude stek (de GO 44) en de andere was gebleven op de GO 24. Het ging hier zonder twijfel om dezelfde vogels. Op die vrijdag werd het weer snel slechter en toen de vissers met de laatste vistrekken bezigwaren voordat de thuisreis ingezet zou worden, waren

de stootvogels ineens verdwenen. Het visgebied van de beide kotters bevond zich gedurende deze week ten noordoosten van de Doggersbank, op 55 graden noorderbreedte en 3 graden oosterlengte. Dit betekent zo'n 250 kilometer ten noordwesten van Den Helder, 220 kilometer van het dichtstbijzijnde vasteland van het Verenigd Koninkrijk en zo'n 340 kilometer van het Deense vasteland.

Ronnie Hameeteman besteedt zijn schaarse vrije tijd aan boord aan fotograferen. Van vissers-

Een van de juveniele Sperwers, mogelijk een vrouwtje, op de verschansing van de viskotter GO 44.
Foto: Ronnie Hameeteman.

Op anderhalve meter afstand van de fotograaf stortte de Sperwer zich op een Bonte Strandloper. Gezien de grootteverhouding tot de Bonte Strandloper zou het hier om een mannetje kunnen gaan.
Foto: Ronnie Hameeteman.

schepen wel te verstaan. De twee Sperwers aan boord gedroegen zich echter zo opvallend en vrijpostig, dat hij er enkele foto's van maakte. Een daarvan werd eerder gepubliceerd in het visserijvakblad 'Visserijnieuws'. Dat in de trektijd heel veel zangvogeltjes aan boord van schepen komen is geen nieuws. Veel vogels zijn uitgeput en sterven aan boord, al worden met name zaadeters soms door de vissers gevangen, verzorgd en meegenomen naar huis. Wie z'n oor bij vissers uit Katwijk of andere vissersplaatsen te luisteren legt, weet ook dat er regelmatig midden op zee stootvogels of uilen aan boord komen. De uitgeputte zangvogels hebben er dan een probleem bij. In de meeste gevallen gaat het om Sperwers, Torenvalken (*Falco tinnunculus*) of Ransuilen (*Asio otus*), maar soms ook om Smelleken (*Falco columbarius*) (Van der Bent 1998) of Kerkuil (*Tyto alba*) (zie bijvoorbeeld Meijer et al 1996). Ook stootvogels worden soms door de opvarenden gevangen, gevoerd (zodanig onder dwang) en na de reis losgelaten. Bij de beide Sperwers uit dit verhaal was dat niet mogelijk. Er was ook geen reden voor; de vogels konden zich prima redden. Dat is mijns inziens het bijzondere van het verhaal; dat twee Sperwers zich gedurende (minstens?) vijf dagen achtereen op zee ophouden, geen enkele moeite hebben zich in leven te houden en niet de geringste neiging vertonen door te vliegen naar het vasteland. Je zou bijna gaan denken aan de Eleonora's Valken, broedvogels van eilandjes in de Middellandse Zee, die het broedseizoen zo laat plannen dat ze optimaal kunnen profiteren van de grote aantallen trekvogeltjes die al op weg zijn naar Afrika.

Het voorkomen van deze Sperwers op zee past goed bij wat het handboek Birds of the Western Palearctic (BWP) vermeldt over de trekbewegin-

De Sperwer heeft de geslagen Bonte Strandloper meegenomen naar een hoger piekje.
Foto: Ronnie Hameeteman.

gen van de Sperwer. Het gaat hier hoogstwaarschijnlijk om Scandinavische vogels, die in het najaar afzakken naar het zuiden en het zuidwesten. Een deel van de Scandinavische vogels trekt na het broedseizoen naar de Britse Eilanden (de Britse Sperwers zijn standvogels) en arriveren daar soms in Schotland na een directe vlucht over zee. De doortrekkie op Helgoland ligt voor juveniele Sperwers in de eerste helft van oktober, de adulte vogels komen later door. Met name gezien de grove borsttekening lijken de vogels op de foto juveniele vogels. Hameeteman meende tussen beide vogels (zie onder andere Forsman 1993) een verschil in grootte te zien, waaruit kan worden opgemaakt dat het waarschijnlijk een vrouwtje en een mannetje betrof.

Met dank aan Ronnie Hameeteman voor de informatie en het beschikbaar stellen van de foto's.

■ Gijsbert van der Bent, Wassenaarseweg 4, 2223 BK Katwijk Z.H.

LITERATUUR:

- Anonymus (1998): Sperwers op de GO 44. Visserijnieuws 18 (42): 10. Uitgeverij Het Urkertand, Urk.
Bent, Gijsbert van der (1998): Oplossing Raadselvogel (Smelleken). Duinstag 13 (2): 14-15.
Cramp, Stanley & K.E.L. Simmons eds. (1980): The Birds of the Western Palearctic. Volume 2. Oxford University Press, Oxford.
Forsman, Dick (1993): Roofvogels van Noordwest-Europa. GMB-Uitgeverij, Haarlem.
Meijer, A, A. van Egmond, G. van der Bent & R. van Rossum (1996): De Vogels van Katwijk. Katwijk.